

123	(8532)	1999 г.гд	Сэтгүүлн 30 күнэ	Олгуурунууук. Саяагата — 1 солж. 10 харчы
-----	--------	-----------	------------------	---

АКТИВЫ КЫТТА ТҮМҮК СУБЭ

Лыжикомпаниек былайгызырынан, Санкт-Петербурга, Иркутскайга, Охотенкайга, Хабаровскайга, Краснодарга көтүү бу саяа ийинэн эмне жарымыр турунтанх. Олохтоох рейстерге сыана алтыннымга ыраабыта. Ол да буоллар, машык көтүүдөр сии-биир ночооттоохтор. Онон Саха сириг дьонго тимиэр сулунап айыны ордуруохтарын сөн. Ону даҕаны ордун үлүгүх өтүдүрө.

Ахеминин 19 күнэ — Российскай Федерациян Государственнай Думатыгар ытылалар быыбар күнэ. Билиги, быыбардааччылар өлүс инпиттэх быһаарынымын ылаары сүндүбүт. Сана XXI-е үйүрү: билиин дөйүдүт кайдах-туох олохтоох-дыахтлах буолар бу кэлэри турар быыбар күнүттэн өлүс улаахан тутулуу-улаах Дөйүдүт парламентариянан чулуу үгө-тарын ууумалаччынан үтүс дьон Зоя Афанасьевна **КОРНИЛОВАНЫ** ааттыылар. Билиги кини туһугар өсө тогул куоласпытын биэрөөн өлөрбүт. Торо?

РФФР ВЕРХОВИЛИ СОВЕТЫ ДЕПУТАТА

Биллэрин күүрдүк, билини дойдубуттар сокуону отторор урдук быһаас органьтар багыны алытерна-
ттанан быһар 1990 сыллаахха буолбута. Онно арал-
лаах кыайыныы Жон Коринилова ситиспитэ. Ол жэ-
нэ кини РНА Сибирьдээри салаатын Саха сиригэ-
ра филиалыгар экономика отделын секторын саби-
диссейини үлэлиирэ. Саха АССР-га региональнэй
хэрастат диир экономика саны туһайынытын от-
тоор программа наукай түстөүчүлүкүнүн үстө үрдүк
смаабылы ылыбата. Кини салаататынан салаалар
цки ардыларынаахыс уовна региональнай үп-харты
баларсатын сүрүн торуунара өнөбууллубуттара. Ити
торуулар кэпээскэ республика экономическай су-
лөтүсүтүнүн концепциятын акааата буолбуттара.
Быһардааччылар кинини тылыннан ыһаахтамьат,
хас бирдин этиттин чолчу экономическай суот-
таабыннарынан биһэрсэтэр кинини ахпыттара.

РФСР Верховный Совет депутаттары буюнн бирин, кини агардас депутат эре улэтинин муугурдматата. Республика интэрнестарин туруулунаын бастакы мизеттегэ тулутта. Верховный Совет Президиумун чинизинин (бу дуоһуна Россия Правительствотун Председателлэ собуулааччытар тэтиинэр), оуу тап республикалар, автономный уобаластар уонна уокуруктар, дойду адылх ахсаанинах норуоттарын дьаалаларыгар Комиссиятын председателин уулаин одорон, 1992 сыллаахха Саха сирин Россия Президентин илтин бастыйааннай бэрэстэбилэтин аламмыта. Билэин турар, сити статус республика экономическай суверенитетин ситиини уулахын төһүү буолбута.

РЕСПУБЛИКА ЭКОНОМИЧЕСКАЯ
ИНТЕРИЭСТӨРИН НЬИН ОХСУУЛУУ

Үрдүнү кылаастах учкай-экономист буларын быһытынан, З. А. Корнилова баянлаа үлэтин сүүрү туһайбыатына федеральный киин уонна республика икки ардыларыгар соотоох экономической сыһыаннаһылара олохтообуш буолбута. Киин көүдүөрүнүнэн Саха сире Россия субъектарыттан бастаһыан дойдуну киин баяластарын иппилэрисер ити боһоруоһу көтөхпүтө. Государственной бас билли бибиенность) туһунан иккитин сатымтык турбуу Экономикай боһоруостары быһаарымга анал эмиссия тариллыбитэ. Золя Корнилова уонна отчооһу республика вице-президент Вячеслав Штыров өүрдүн бөлөгү салайаан үксэллештторө. Улахан, киин баһыяннаах үлэ түмүгүр 1992 сыллааха Б. Ельцин уонна М. Николаев сүдү суолтаалаах докумуонуга экин баттаабыйтарра. Саха сириг уонна киин экономикай сайдымытын сана үктөлө сэвэлэммитэ.

Ити дуогабар Саха сиритэр тугу аралла? Бастатан уурай, бийиги сүрдэх улахан үп-харчы ресурсалааһын мааниһыт. Республика сиритэр-уотугар хостор ювелирнай алмаастар 20% уонна урукку Союз хоһоронь 10% ыларын ситисинтэ. Аны туран, республика элбегэр хосторон көмүс 11,5% эмиэ бийиги таабытыгар бэрэллэбитэ.

«Икуталма» производственный-научный холдинг (НХ) акционерства уонна икки базатыгар «Якутия — Саха алмаастара» («АЛРОСА») сыһылаах типтээх акционернай компания төрүтүнэн Зоя Афанасьевна Корнилова депутатскай уонна Саха сирин бастайааннай барастабылтанн быһымынаах үлэтин кытта ыкса ситимнээхтэр. Араас саваллар бааллара, ол иһигэр бытыртыты наараннара ахалык иһигэни ыталлара. Зоя Афанасьевна хара иһигэтигэр холбоһугу хайата тутан бытыртыр аһатын доннастаспыта, ову аһан, сага акционернай компанияга «Би» функциялары биэрэри өтөдөрүө аһымыта. «АЛРОСА» сертификатта (хас ирдийи алмаас партиятын хаачыстыбатын быһаары уонна сыһаалааһын) уонна бэйэ-тас сиргэ баарын «Де Бирс» транснациональнай компанията өтө биһаачы сыһааны олохтоон, атыллырын үмүһүтүк түрүүһүтүтэ.

ФЕДЕРАТИВНАЯ ДУОГАРЫ ОГОРУУ

Сибирги депутатинь Федеративный Дуэсабар лексин

огторуута, ону олоххо илаларинта суду улихан суол-
талаах үдээн ымыпыта. Российскай Федерацин тер-
риториальной оттууэн чол хаалмыта ити Дуосабары
илатта быһаччы сыһаманнаарын биһиги билигин дьон-
лэтин көрөбүт. Дуосабар онгоһулуута олус уустук
быһамта-майгыта барбыта. Бастаан Дуосабар төсө-
бары субъектарга биэр буолуохтаах дьон ай-санаа
бэртэ да, ол кыаллыбатара. Зоя Афанасьевна, сала-
бар үөлэ ахтан аһарыт республикалар, националь-
най уобаластар уонна уопуһунан, кыла ахсааннаах

**ЗОЯ КОРНИЛОВА ТУУГАР КУОЛАСПЫТЫН
БУ ДА СЫРЫГА БИЭРИЭХПИТ**

корууттар дымалаларыгар Комиссията Дуогабар 49-вариянын огорбута. Ити аттаххо добоң, Текст бүтүлүк, 49-с-вариянын тушутуунан кийи Рамазан Абдулатиповтыын (ол сафана бойду Верховнай Советтин Национальностарын палататын председатели) Ланты-Мансийсай куоракка ытыллар национальнан уобаластар уонна уокруктар салайааччыларыын үбэ мунньактарыгар көпчүттэрэ. Оһио тиийви, ити текст парафируйданырын (идии баттанан олоххо өндүрөһүн) ситислинтэрэ. Дьэ ол күнцэ Дуогабар үс сүрүүн-вариянынан онгобуллара сөптөөҕө даһаастаммыта—республикаларга туспа, уобаластарга уонна ыраайадырга туспа, национальнай уобаластарга уонна уокруктарга туспа. Итинник тымырым сөптөөҕүдэ олох бэйэтэ даһаастаата.

АЛТЫННЫҢ ҒЫЛМАҒЫ ӨРӨ ТУРСУУ

Сонуюнж окорер уонна толорор быһаас өргөһүннэр
Биир-биирэлэрин кытта өйдөснөр буолуулар 1993 сыл-
лаахха ханн тохтуулаах конституционнай кривисе-
буудуобуттара. Туох баар быһааһы барытын бэйэ-
тин илэтигэр түмө сатыыр Кремль хаһаайына нүү-
бүккөн балаһыанньаны бэйэтиг туһатыгар тутарып са-
ламмыта. Иэдээннээх күннөр уонна түһүннөр сатыы-
лаабыттара. Зоя Корнилова, оһиттаах уонна ирөөдө
эбэ корөр кыһахтаах политик быһыытынан, олус
дэкиэтик өйдүүрө: дойдуну хайдахтаах мурдун ил-
дээннэ биир кини быһааһа тиэрдэч сөптөөбүчү. Кини
Биир да түгүннэ саарбаҕалаабаһа парламентарийдөр
диэки буолбута. Манна дэри эттэххэ, араас депутат-
тар бааллар эбэ. Ким эрэ Ельцин политикатын кыт-
та сөбүдүһэрэ, ким эрэ араас маннааҕа атылаланат
Үрүп Дамэттэн тахсара, ким эрэ кутанан ыһыкыйан
биирбитэ. Саха сирин депутаты олоҕо историгэр суоҕа.
Кини устунан күүдүгүһүлүнэ умийар парламент дэгэ-
тигэр бүтэйик күннэ диэри сыадыбыта. Танк уон-
на артиллерия устуттан чаҕыабакка, сыйаһаһар
буудууларыттан куттамманна, Зоя Афанасьевна эр
санааһаарын иэрдөрбүтэ. Күүс өттүнэн мордохойон
Кремль хаһаайына «кыайылына» сатыһыһа—парла-
мэнтэ испитэ. Ити «кыайылына» туохха тиэрдэбитин
эбэти бары бөркө билэ-көрө сымдаахтү.

Зоя Афанасьевна бэйэтин туһутар тугу даҕаны суубайыгар битаран көрдөөбөтөх киһи. Киһи атынан хайа дэһи үрүрүнэ билэ-көрө сатаабат. Бэйэтин ил саязатын бөрүлөһүт курдук уларыта сылдьыбат. Алтынныкы ыһааны событтынар кэппиһэрттэн сорох дьон кыныкы туората көрбүтэрэ кистэл буолбатах. Официальной пропагандадан өйдөрү-санааларын үлүтү булкуйтарбыт дьон киһини көрө-көрө көрбөтөдө, билэ-билэ билбэтэрэ буолан туора туттун ааһаллар. Сорох бүтүнү дьуһутакка кандидаттар ол саҕаа билэс этэринэн Ельцин политикатын куустары кыһырыттан олоххо киллэрсэн баран, бүтүн бымбылда Гремль мытар политикатын кириттикэллэллэрэ өйдөмөөт.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ДУМА ДЕПУТАТА

1995-снлдаахха З. А. Корнялова асга тогтл била-
бар будулданиах халдрангыг кизрр уоина кы-
фыны сннхр. 1993-снлдаахха Ельцин ехалдана-
блманын ылымыллыбат Конституцияда сон туб-
нар Государственной Дума депутат бунтар. Ити
кэмизэри ологу эирчиг байнхэ учугэидик билэр,
олон илнэ улууну тохтоомуоха. Кини үрдүкү
кылаастах учунай-экономист бйлымытын Сахабат
сирий экономической суверенитетин туруулар,
республикада федеральный трансфертар уоина Рос-
сия хотугу регионнарыг тигэр-тайар үдэлэр то-
румнарын опоруну салар. Ити үдэлэри ытымын
иннэхэ бай экономической оюга, билиити-көрүүтэ
тирэх буолаллар.

Билгийн Зоя Афанасьевна Корнилова эмнэг бич-
бар хамгааныг үгэнгэр сэдвэр. Того? Бэй-
тийн үлээгнээхтэргэр уонга бичбардааччыларга
кинн мэдлэгийн бири тохордоос бэйлэтир — 380-

АХСЫННЫ 19 КҮНЭ—
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИЯ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ ДУМАТЫГАР
Б Ы Ы Б А Р

УГАР КУОЛАСПЫТ А БИЭРИЭХПИТ

нум, ворзотум, республикам тулалхуу, хууль мүнхүү илиини дээр. Баан политический, экономический опыта билигин даарын эсэ ситэ тулалхуу иликтэр. 1992 сыллаахха түстэмтэ экономический суверенитеттэ бүгүн ыраахы илмэри ворзотум кэрэктэктэр. Хомойуох илии, сылтаан-сэд аахы илии экономический сүрүн мууһа-буолбут «АЛХОС» компания алаахы хоһуур-уоһа илмэлиир илмэли валютаны ахтаахх урдүү турары урдүнэ республика бюджеттыгар компания төлбүр, дөмдиринан тахыстааххы илмэли турар. Государственный дума билигин депутат ити проблематиканы бэс тароох курдун билэр. З. А. Корнилова республика экономический проблематиканы көмүскүүр болго.

ЗОН-КОРНИДОВА ТУЪУТАР ТУМУДУК
САНААЛАР

Үрдүкү сокуону өтүрөр органдарга, бастатан турган, парламентариялар олус үрдүк профессионал булаалары ырданышар. Оттон итиник кирбанын анын ор сындыах сыралыах үлө түмүгүнөн булар. Практика көрдөрүрүнүн, саяга депутат бастагы икки сыла анырдаа дону, үлө республанын кытта билсери-гэр барар. Дээ ол ичин демократическай система сыдыбыт дейдуларыгар депутаттары уонна сенатордары бирдин-икисин болдох кминиттөн уста са-таабаттар.

Билигийн З. А. Корнилова ойногчид хамт хамтлагийн үнэс дундагчтай болж байгаа талаар дурдвал, Хо-мийнх нь, сөрөгтөр мань сүмд ойдуулдэг.

Бастакытыннан, парламентаризмдн иккинчүсү ирчич дээр хааччахтаанын суох. Иккинчиден, Президентэ эре галарга бээр хааччахтаанын үүстөөн субуруччу эре талкыттынын хааччахтамыр. Үсүбүчүн, Россия Верховный Советтин хайдахтаах хааны томон турал ысыктарын бары өйдүүбүт.

З. А. Корнилова депутат уонна байэтин уобалаһыгар профессионал да быһыытынан дьонго-сэргэргэ клэнттик билибит киир. Соторутааҕыта Бүдүү бөлөх улуустарыгар отчуоттуур үлэһин. ытык кэллэ. Быһаардааччылар киир үлэтин-хамнаһын үчүгэйин сыаналааһытлар уонна Госдумага иккистээн турарыгар сөбүлэһин. биэргэргэ өрдөстүлэр. Кини дьахтаргыһыро олоҕо суох. Зоя Афанасьевна Корнилова быһыи хотугу сирбат дьону кэпэ майгыларын, сымыыны, куһаҕаны кытта сөһөснөт ситиһэлэрин, айылгаттан бэриллэбит эр санааларын эитэр-хааныгар илдьэ сырыттаа да быһыи дьомму, үтэ курдук, бу быһыныбыт, ити айыллэбит дьон ытык-сонуу сылдьыбат майгылаахтар. Ол да кини буһуу, кинилэр араас кандидаттар быһаар кинилэргэ плааформаларыгар араас, сүүдөрөй эрэнэримэлэрин улаханым итэҕэйбэттэр. Тыйыс усулуобуйаах хотугу дөйдүгэ дьон киниһи тугу оҕорбутунаа, ситиспитин сыаналааһытлар. Эрэнэбит кинилэр билигин даҕаны сөтөөх быһыыра оҕороору. Зоя Афанасьевна Корнилова кандидатуратын өйөрү оҕороллорун. Кини эһигини хайдахтаах да быһыыга-майгыга түһүтү биэргэ суола.

Уонна бүтүннүк санаа, «Бэйр» дөйдүтүгүр көрбүчүлөр суохтар» диил эс хойоно бвар. Бидр түгүлү аанаа иэллэринг эрэ, 1993 сыллаахха Бальция ытыар социальный-экономическай реформаларын ойүүгүнү цуо диил референдумга дьон үнэс сөнсөһөлөрүп быһалэрбитэрэ. Уонсай долгунга оҕустарбакка, Зон Афанасьевна ити ытымдар нурсу утараран аһаҕаскык эһиһтэ. 1996 сыллаахха эмиз ситийиник харгыһа буолбута. Ити политика дөйдүгү түүһхэ тиэрдибитин эи, убаастабыллаах бымбардааччы, сыта-оһо-тор толкуйдаан көр уонна акхынны 19 нүпүгүр быһа-бардым учаастанга кэлэн байкээр соһтоох эһиһэтэ сиһорук диил эрөө хаалабыт.

ГС(Я) Государственный Мушбаран (Шә Түмән)
депутаттара: А. П. ДЯЧКОВСКАЯ, А. С. УАРОВ,
П. Г. ЗАХАРОВ, П. И. БРЫЗГАЛОВ, И. П. ГОРО-
КОВ, В. П. МЕШАН, С. П. ВИНУКОВ, А. Г.
ПОДГОЛОВ.

САГА КӨЛҮӨНЭ ДОРУУБУУЛАНЫ ӨРДӨРӨР

ЦОКУУСКОЙ. Сэтгэнийн 24 хүүхдэр Правитель-
лэ дэргэдгэр «Орону уонна мичэти физическэй
нэ: проблемалар уонна олору байварым суолла-
н:» спортивный конференция үлэтин са-

далаата. Конференцияда физикultura ухууталлара, тренердэр, инструктордар, наука баростабиталлара иттынын ыдаллар. Бу дьһаны научнай өттүнэн Физический культура уонна спорт Бүтүн Россиятаан научнай-инженер институтун профессора, Россия Утуоллох тренере, РФ Национальный олимпий-

Бу дхавал «Доруубуйа — байыгы эркээнбэ» республикатаабы аакыи чыгыатынан чыгыаллар.

CHA.

